

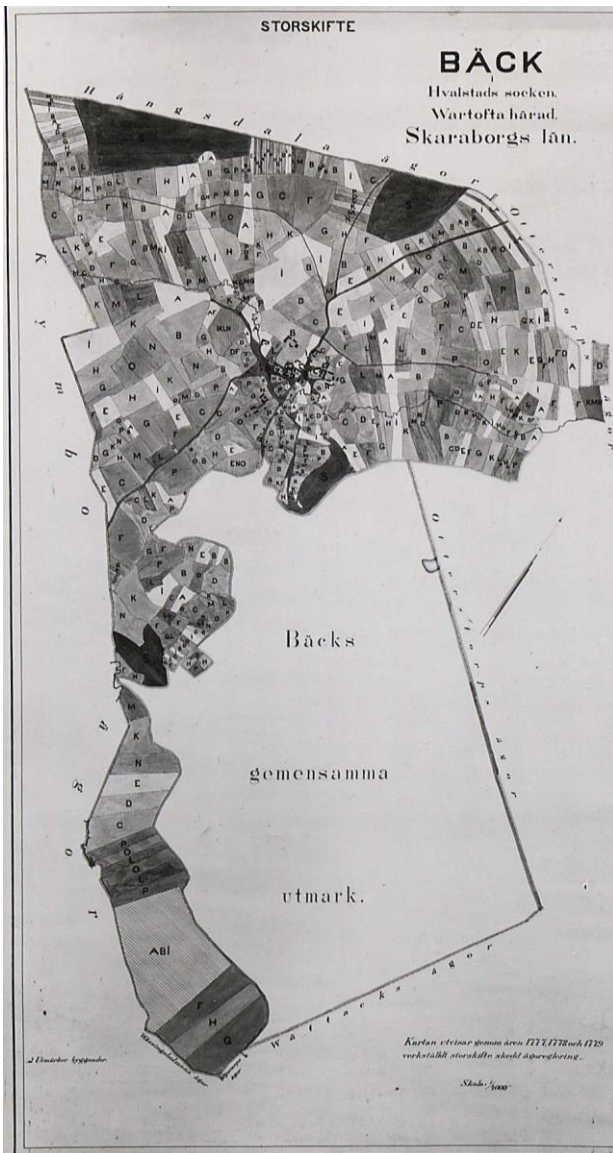
J. A. Bennett

Arbets titel: Det räta linjens hegemoni

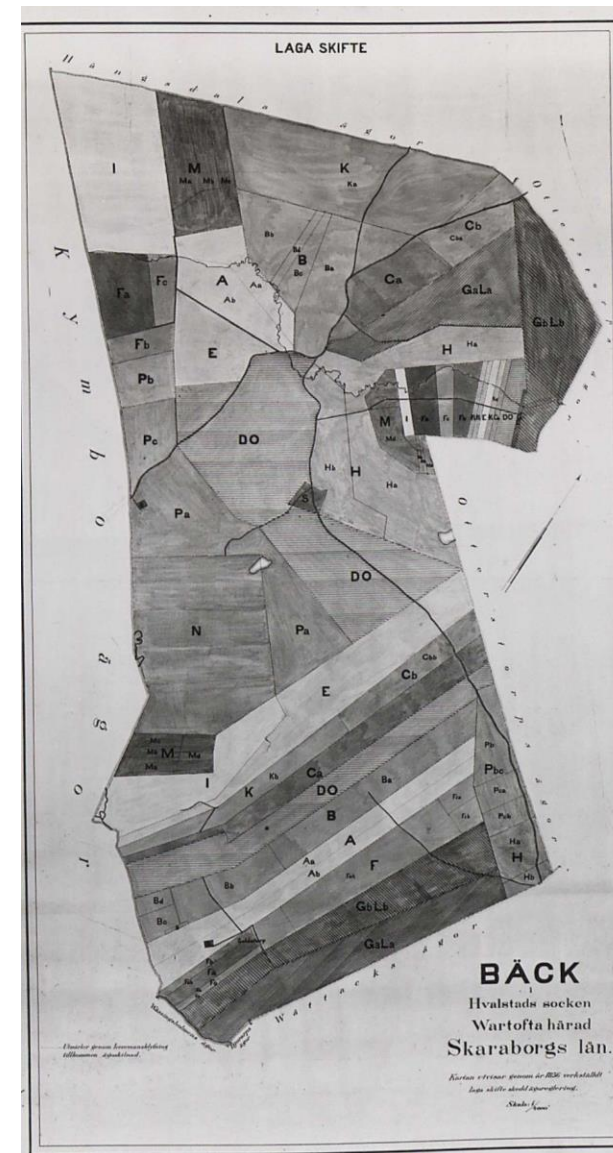
Förankring av det spatiala perspektivet på
markegendom, gräns och ägande under
skiftesreformerna i Sverige 1783-1864

Författare: Sarah Vorminder
Doktorand inom idé- och lärdomshistoria,
Kulturvetenskapliga institutionen, Lunds universitet

Fenomen: Geografiska gränser
rätades ut markant i samband
med laga skiftesförrättningar
under 1800-talet

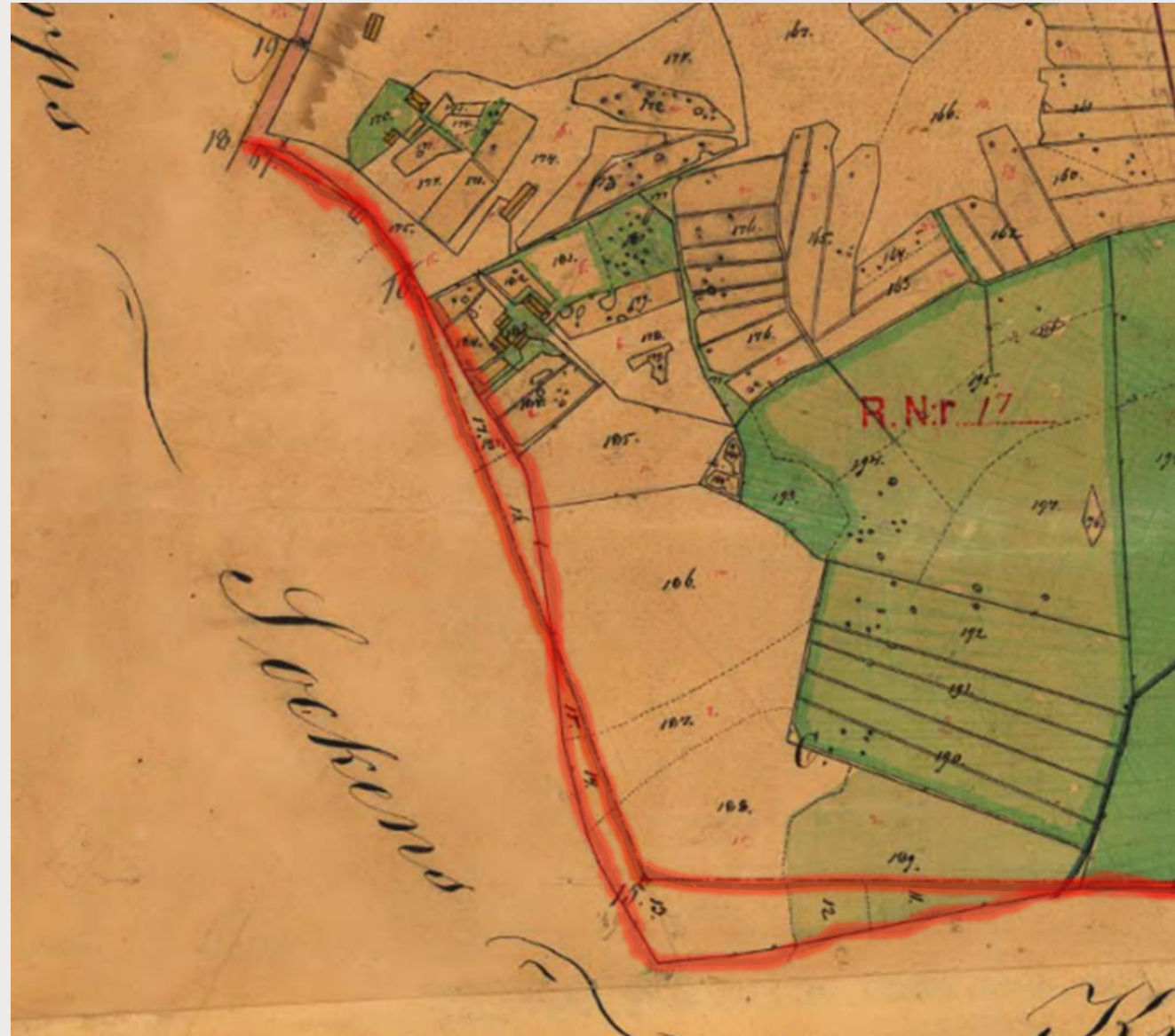
Frågan: Varför blev
gränslinjerna raka?

Törunda by, Munktorps socken, Snevringe härad, Västmanland, 1853
Konceptkarta av kommissionslantmätaren Berndt Ljungdal

Detaljbild:
Törunda by

Källa: Historiska kartor,
Lantmäteriet

”Border studies”-fältet

- Hur jag angriper det empiriska
- Gränsen som en process – mot det linjära?

Kan förklara varför gränser fanns sedan tidigare men nu omvandlades och fick nya funktioner

Gränsen existerar enbart om den uppfyller sin funktion

- Fysisk och institutionell karaktär

Kontext och problemformulering

- Skiftesreformerna i Sverige som teknisk och politisk process
 - Stängselskyldigheten 1857 som avslut
- Vad spelade den uträtade gränsen för roll i denna process?
- För vem?

Lantmäteriverksamheten och skiftesprocessen

- Lantmätarna hade *kunskap* om hur man genomförde skifte, drog gränser och stakade ut dem
- Fick också ökade befogenheter att döma i gränstvister under tidsperioden
- Rollen som tjänstemän och del i samhällsprojektet
- Lantmåteri som praktisk vetenskap

Men, vad var drivkraften för att räta ut gränserna?

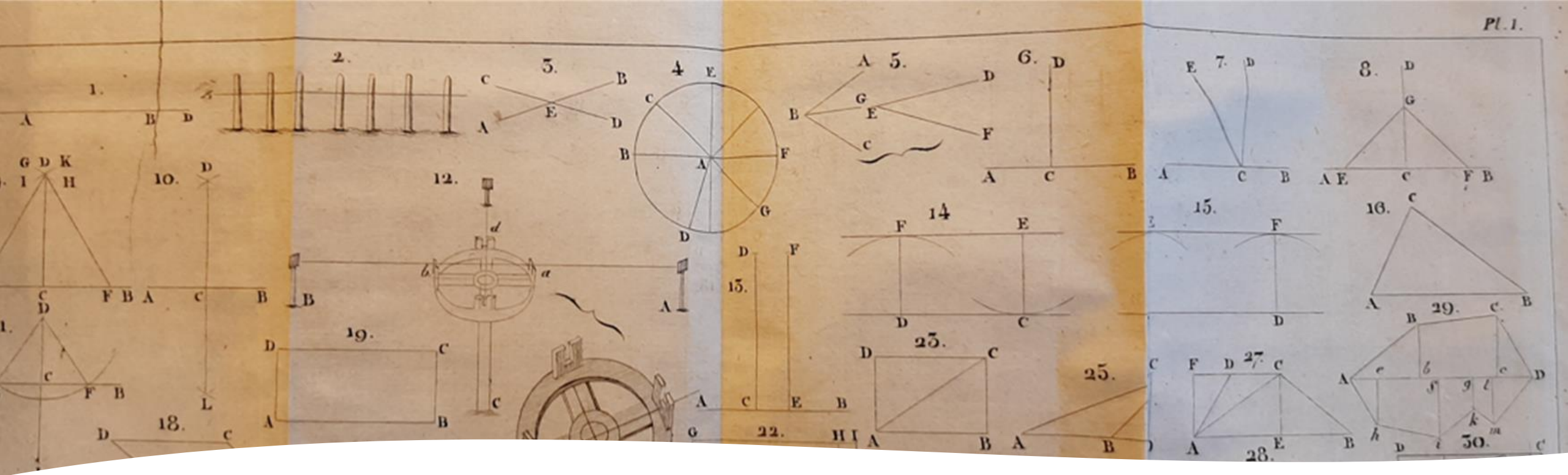
Sitt lättnad i hä
let ögonens fägn
De ägor utbyta
att vänskap sein

Utgångspunkt

”Förekomma råskillnader mot angränsande byar och hemman, som, ehuru å ömse sidor erkände, likväl gå i flere bugter och krökningar; och funna desse råskillnader genom utbyte af sådan jord, som efter ordentelig uppskattning, enligt hwad i 11 Cap. 1 § sägs, i wederlag tagas kan, ledas efter **räta linier** samt **besparing i hägnadsbeswäret** och **lättnad i häfden för delegarne** derigenom beredas; [...]

....Laga skiftesstadgan 1827, 7 Cap. 1 §

Se 26

**Material för att komma
åt ”diskurser” i
gränsdragningsprocess
en**

- Förordningar, stadgor, kungliga brev, cirkulärer
- Riksdagsprotokoll från bondeståndet och Allmänna Besvärs och Ekonomiutskottet (1809-1866)
- Avhandlingar, tidskrifter, inlägg till KSLA, handböcker m.m.

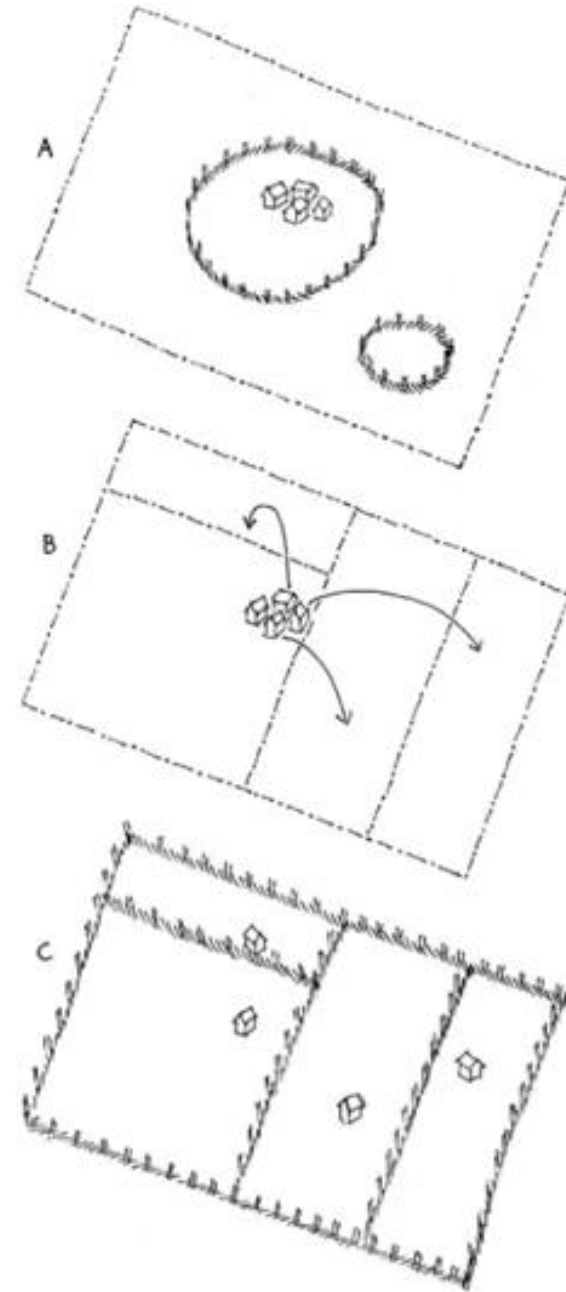
Teoretiskt ramverk/förklaringsmodell

- Gränsprocessen
- Det konstruerade landskapet
 - Ideologi?
 - Upplysningsideal?
 - Samhällsprojektet, kartlägga samhället
 - Spatialitet?

Obs. inte bestämt!

Stängselskyldigheten (prel. resultat)

- Den stängslade gränsen som kollektiv resurs för byalaget > hjälpmedel för nyodlingen > förutsättning för skiftena > kritik mot skogsskövlingen > kompromiss och åtdragning
- Idéer om jordbrukets framskridande, privat egendom, rättvisa delningsgrunder, äganderätten, ägofred, ansvar m.m.

Preliminär disposition

Kap 3. **Med utmarken i centrum.** Nyodling och den nya stängselskyldigheten (1783-1809)

Kap 4. **Skiftat fokus.** Gränsens förankring i skiftesprocessen och arbetet med att ta fram laga skiftet (1809-1828)

Kap 5. **Dispyten om principerna.** Delningsgrunden för stängselskyldighet och den tudelade riksdagen (1828- ca. 1845)

Kap 6. **Ägofreden som ny begreppslig horisont.** Skogen, boskapen och idén om säkerhet för markägare (1850-1857)

Tack för att ni lyssnade!